

STANOWISKO
Rady Miasta Łęczyny z dnia 30.09.2004 r.

**w sprawie: wyrażenia opinii do dokumentów Rady Ministrów dotyczących
restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach
2004 – 2006 oraz Strategii na lata 2007 – 2010**

Rada Miasta Łęczyny,

działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2001 Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami) oraz w związku z §33 pkt. 2 Statutu Gminy Miejskiej Łęczyny, zatwierdzonego Uchwałą Rady Miasta Nr CCXLIX/08/2001 z dnia 30.08.2001 r. z późniejszymi zmianami, po zapoznaniu się z treścią i po przeanalizowaniu przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 27.04.2004 r. dokumentów: „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 oraz Strategia na lata 2007 – 2010”.

postanawia :

- Zaopiniować negatywnie zamierzony przez Radę Ministrów Rządu RP dalszy sposób restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce, przedstawiony w opracowanych przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej oraz przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 27.04.2004 r. dokumentach: „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 oraz Strategia na lata 2007 – 2010”.
- Uwagi i wnioski uzasadniające negatywną opinię Rady zawiera załącznik do niniejszego stanowiska.
- Zobowiązać Przewodniczącą Rady i Burmistrza Miasta Łęczyny do przekazania niniejszego stanowiska naczelnym organom państwowym i parlamentarzystom oraz Stowarzyszeniu Gmin Górniczych w Polsce.

Przewodniczący
Rady Miasta
Bogusław Szarzyński

Załącznik do stanowiska Rady Miejskiej w Łędzinach z dnia 30.09.2004 r. w sprawie wyrażenia opinii do dokumentów Rady Ministrów, dotyczących restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2004 – 2006 oraz Strategii na lata 2007 – 2010

**UWAGI I WNIOSKI GMINY ŁĘDZINY DO DOKUMENTÓW:
„Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006” oraz
„Strategia na lata 2007 – 2010” - przyjętych przez Radę Ministrów w dniu
27.04.2004 r.**

Analizy dokumentu pt. „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 oraz Strategia na lata 2007 - 2010”, opracowanego przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej i przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 27 kwietnia br., dokonano na wniosek Stowarzyszenia Gmin Górniczych w Polsce, celem wniesienia uwag i wniosków w zakresie roli, zadań i uprawnień gmin w dalszym procesie restrukturyzacji.

Ocena wymienionych dokumentów w zakresie roli, zadań i uprawnień, a przede wszystkim skutków dla tzw. gmin górniczych, wymaga przynajmniej krótkiego przypomnienia tła historycznego restrukturyzacji górnictwa, która zapoczątkowana została w 1989 r. po 40-letnim okresie centralnego zarządzania sektorem wydobywczym (likwidacja w 1989 r. 5-ciu Przedsiębiorstw Eksploatacji Węgla, a w kilka miesięcy później likwidacja Wspólnoty Węgla Kamiennego).

Ale, tak naprawdę działania restrukturyzacyjne polskiego górnictwa rozpoczęły się 15 marca 1993 r. przyjęciem I Rządowego Programu Restrukturyzacji Górnictwa, którego celem była zmiana struktury organizacji górnictwa. Od 2001r. weszliśmy w V etap restrukturyzacji tej branży:

I. 1993

II. 1994-1995

III. 1996-1997

IV. 1998-2000

Można więc powiedzieć, że restrukturyzacja tej branży trwa już 11 lat i potrwa zapewne jeszcze co najmniej kilka. Tak długotrwały proces naprawy polskiego górnictwa ma wymierne negatywne konsekwencje dla całego regionu, szczególnie zaś dla gmin górniczych, w znacznym stopniu ograniczając ich możliwości rozwoju i realizacji zadań bieżących.

Jednym w obszarów prowadzonych zmian była restrukturyzacja zobowiązań ekologicznych. Działalność wydobywcza, jak każda działalność gospodarcza wpływa niekorzystnie na stan środowiska. Zobowiązania ekologiczne to opłaty i kary ekologiczne, z których kwoty zasilają stosowne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dla przykładu:

- Opłaty i kary za odprowadzanie słonych wód w 100% przekazywane są na konto NFOŚiGW w Warszawie.

- Opłaty i kary za składowanie odpadów: 11% NFOŚ, 30% WFOŚ, 10% PFOŚ, 50% GFOŚ.
- Opłaty eksploatacyjne i koncesyjne: 60% GFOŚ, 40% NFOŚ.
- Opłaty i kary za szczególne korzystanie z wód: 50% WFOŚ, 20% GFOŚ, 20% NFOŚ, 10% PFOŚ.

Wyżej posłużono się określeniem, że opłaty i kary zasilają poszczególne fundusze, chociaż należało napisać powinny zasilać. Trudna sytuacja finansowa górnictwa spowodowała, że finansowe zobowiązania kopalń nie były przekazywane na fundusze celowe a silna pozycja tej branży, powiązania polityczne, groźba niepokojów społecznych spowodowana niepewnością i widmem bezrobocia, uniemożliwiała ich egzekucję. Elementem sprzyjającym tej sytuacji były źle przygotowane programy restrukturyzacyjne i wyjątkowo nieudolnie formułowane przepisy prawne. Zobowiązania zakładów wydobywczych z tytułu nie wnoszonych opłat i kar ekologicznych rosły wraz z upływem czasu. W grudniu 1998 r. (przed podziałem administracyjnym kraju i utworzeniem Urzędu Marszałka) zadłużenie kopalń wynosiło już ponad 4 mld. zł.

Szczególnie brak funduszy z opłat ekologicznych odczuły gminy i powiaty. Z jednej strony degradacja środowiska i niszczenie powierzchni ziemi, a z drugiej bezsilność gmin w egzekucji zobowiązań. Jednoznaczna ocena tej sytuacji jest trudna, bo przecież udawały się pewne przedsięwzięcia i częściowe pozyskanie środków finansowych z tego tytułu. Wiele tych działań udało się zrealizować stosując metody nie formalne.

Po wielu latach zastanawiania się, jak wyegzekwować zaległe środki finansowe z opłat i kar – gwarantowała to ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, dająca możliwość umorzenia, odroczenia terminu spłat, rozłożenia na raty zobowiązań i spłat zwolnienia z obowiązku uiszczania bieżących opłat i kar, ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2004-2006 (Dz. U. Nr 210), umorzono je wszystkie z mocy ustawy z dniem 29 grudnia 2003 r. Niezależnie, jaki jest nasz stosunek do umorzenia zaległych zobowiązań względem funduszy, powodem takich decyzji była m.in.:

- niemożność ich wyegzekwowania bez dodatkowego osłabienia ekonomicznego górnictwa,
- obawa przed dalszymi zwolnieniami z pracy górników i dalszym niebezpiecznym wzrostem bezrobocia,
- ewentualne niepokoje społeczne spowodowane destabilizacją rynku pracy,
- zapoczątkowana dyskusja nad funkcjonowaniem w Polsce Funduszu Ochrony Środowiska – zdaniem niektórych ekspertów Unii Europejskiej sprzeczne z zasadą równości dostępu do środków finansowych.

Aktualna sytuacja i przedłożony dokument przygotowany przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004-2006 oraz Strategia na lata 2007-2010” stanowi korektę podstawowych zamierzeń restrukturyzacji górnictwa wynikających z ww. ustawy z 2003 r. w świetle:

- wejścia Polski do Unii Europejskiej,
- aktualnej i przyszłej (przewidywanej) koniunktury zapotrzebowania na węgiel w Europie i świecie.

W opinii do omawianego dokumentu przedstawione zostały jedynie zasadnicze, krytyczne uwagi sporządzone na podstawie uwag i wniosków przygotowanych przez odpowiednie komórki organizacyjne Urzędu i Komisje Rady Miasta Łęczyny:

1. W przyjętym przez Radę Ministrów dokumencie liczącym 62 strony, problemom ochrony środowiska poświęcono, co prawda dwa podrozdziały (strona 16 i 41) zatytułowane „Ochrona środowiska”, liczące w sumie niewiele ponad 1 stronę tekstu, a w zasadzie znacznie mniej, zważywszy na przytoczenie w tekście spraw znanych i zbyt oczywistych.
2. Czytając przedłożone dokumenty odnosi się wrażenie, że działania górnictwa na rzecz ochrony środowiska są jedynie wyrazem dobrej woli, a nie obowiązkiem i programem wynikającym z zapisu konstytucyjnego dotyczącego zrównoważonego rozwoju (art. 71 i art. 5 Konstytucji RP).
3. Aktualnie znaczące i powszechnie znane problemy ochrony środowiska w górnictwie (zrzuty słonych wód dołowych do rzek, niszczenie powierzchni ziemi, zagospodarowanie odpadów) budzą wątpliwość w zawartej deklaracji na str. 41 (cyt.): „...w związku ze spełnieniem wymogów ochrony środowiska w 2008 r. nastąpi zaprzestanie wymierzania sektorowi kar ekologicznych”. Należy stwierdzić, że jest to deklaracja bez pokrycia, gdyż w ciągu czterech lat górnictwo nie spełni wszystkich wymagań wynikających z polskich przepisów prawnych w ochronie środowiska szczególnie zaś w odniesieniu do niszczenia powierzchni ziemi i zrzutu słonych wód do rzek. „Spełnienia wymogów ochrony środowiska...” nie uzyska się w tak krótkim czasie, przeznaczając zaledwie 0,65% ogólnych kosztów produkcji węgla (tab. 5 str. 16, poz. 9 i 10) na likwidację zaległych i bieżących szkód górniczych i rekultywację terenu.
4. Zaprzeczeniem stwierdzenia zawartego na str. 41 omawianego dokumentu (cyt.): „... kluczowego znaczenia nabiera problem przywracania terenom zdegradowanym działalnością górnictwem, zarówno stanu zgodnego z wymaganymi standardami, jak również walorów użytkowych i krajobrazowych”, jest nie uwzględnienie tego aspektu w priorytetach przedsięwzięć i działań proekologicznych zapisanych na str. 71 dokumentu, które realizować będą przedsiębiorstwa górnicze w latach 2004-2010.

5. Ustawa o restrukturyzacji górnictwa, której uzupełnieniem jest cytowany dokument, nie wyposaża gmin górniczych w szczególne przywileje. Możliwość otrzymania tzw. preferencyjnego kredytu inwestycyjnego (przy tak wysokim oprocentowaniu i bez większych możliwości jego częściowego umorzenia), przy jednoczesnym ciągłym zmniejszaniu dochodów gminnych poprzez umarzanie części zaległych zobowiązań powoduje, że gminy górnicze są nadal podmiotami znacząco poszkodowanymi w procesie restrukturyzacji.
6. Zapis art. 32 ustawy restrukturyzacyjnej dot. zrzeczenia się na rzecz gminy nieruchomości jest również w konsekwencji zmniejszaniem dochodów gminy.
7. Uprawnienia wynikające z ustawy Prawo górnicze i geologiczne, dotyczące roszczeń poszkodowanych w związku z występowaniem szkód górniczych, są teoretyczne. Sprawy (w tym również sądowe) dotyczące zwrotu poniesionych nakładów na zabezpieczenia lub remonty z tytułu szkód górniczych ciągną się całymi latami, co odstrasza potencjalnych inwestorów.
8. Ustawa ani korekta programu restrukturyzacji górnictwa, zawarta w omawianym dokumencie, nadal nie przewidują wprowadzenia systemu rekompensat potencjalnym inwestorom z tytułu zwiększonych kosztów realizacji inwestycji na terenach objętych szkodami górniczymi. Dlatego właśnie z tych powodów pozyskiwanie inwestorów oraz sprzedaż takich terenów pod przyszłe inwestycje, mające zapewnić alternatywny rozwój gminom górniczym, nadal będzie bardzo trudne lub wręcz niemożliwe.
9. Zachodzi pilna potrzeba wypracowania modelu „szybkiej ścieżki” zwrotu części nakładów inwestycyjnych potencjalnemu inwestorowi tworzącemu nowe miejsca pracy w gminie górniczej.
10. Zmniejszenie zatrudnienia w górnictwie w latach 2004-2006 o 25,5 tysiąca osób (str. 29) ponownie przeniesie głównie do gmin obowiązek świadczenia zwiększonej pomocy społecznej oraz podjęcia działań zmierzających do stworzenia nowych alternatywnych miejsc pracy.
11. Zaproponowane umorzenia, jak i odroczenia zaległości podatkowych spowodują dalszą dekapitalizację majątku gmin. Od 1998 roku do dnia dzisiejszego rezygnowano w gminach z wielu zadań inwestycyjnych oraz ograniczono wydatki bieżące, przede wszystkim właśnie z powodu braku należnych wpływów z tytułu podatków od nieruchomości i opłaty eksploatacyjnej (należności za lata 1998 – do I kw. 2003 r.).
12. W przedłożonym i cytowanym dokumencie skierowano uwagę na posiadanie przez przedsiębiorstwa górnicze jedynie majątku produkcyjnego. Zasadne jest pytanie: - A co z majątkiem nieprodukcyjnym? Grunty w dużej części są gminne, a posadowione na nich nieruchomości zostały albo zdewastowane w wyniku prowadzonej działalności górniczej, albo są już niepotrzebne górnictwu. Kto będzie je doprowadzał (ponosił koszty) do stanu możliwego na zagospodarowanie, odsprzedaż lub dzierżawienie. Obowiązujący stan prawny nie precyzuje tego zagadnienia jednoznacznie.

Dlatego choćby tylko w świetle tych wyżej przytoczonych uwag, **opiniujemy negatywnie zamierzony przez Radę Ministrów Rządu RP, dalszy sposób restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce** - przedstawiony w opracowanych przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej oraz przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 27.04.2004 r. dokumentach: „Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w latach 2004 – 2006 oraz Strategia na lata 2007 – 2010” i **jednocześnie wnioskujemy do Rządu i Sejmu RP przynajmniej o:**

- tańsze kredyty dla gmin górniczych na finansowanie inwestycji wspierających tworzenie nowych miejsc pracy, tzn. o zmniejszenie wysokości ich oprocentowania - maksymalnie do 30% (obecnie jest aż 70%) oraz o zwiększenie możliwości umorzenia kredytu - minimum do 30% (obecnie tylko do 10%),
- nowelizację przepisów prawa w zakresie podatku od nieruchomości i przyznania gminom realnych przychodów z podatków od tzw. wyrobisk górniczych na dole, gdyż nie jest to tylko górotwór (pokłady węgla), lecz również budowle służące działalności gospodarczej polegającej na wydobyciu węgla (bez którego działalność gospodarcza byłaby bezzasadna), a w wyniku której gminy górnicze zmuszone są do ponoszenia znacznie zwiększonych wydatków na realizację powierzonych ustawowo zadań;
- odstąpienie od zamierzeń i praktyki umarzania odsetek od niezapłaconych gminom, należnych im zobowiązań podatkowych - nie można żądać umorzenia wszystkich odsetek od zobowiązań podatkowych, gdyż w latach ubiegłych takie postępowanie i brak dochodów z tego tytułu w konsekwencji naraziło gminy na znacznie zwiększone koszty obsługi zaciąganych kredytów, jak również spowolniło realizację lub wręcz powodowało, że gminy z braku środków musiały rezygnować z wielu zamierzonych i koniecznych inwestycji.

V-ce Przewodniczący RM
Zygryd Ścierański

Burmistrz Miasta
Władysław Trzciański